

Рак Ольга Юрївна, доцент кафедри журналістики та засобів масової комунікації Національного університету «Львівська політехніка», кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

КОГНІТИВНА ОЦІНКА МОВНИХ ІНТЕНЦІЙ ІНФОРМАЦІЇ В ЦАРИНІ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ЕТИКИ

Журналістська діяльність ХХІ століття насичена інформацією різного роду цінностей, серед них, як правило, переважають матеріали малоінформативного або ж неінформативного характеру, обмежена кількість когнітивного значення потоку повідомлень.

Правова етика журналістської діяльності полягає в тому, щоб забезпечити ціннісно-якісну оцінку мовної інтенції інформації у комунікаційному середовищі задля запобігання патогенного впливу на реципієнта. Сучасна тенденція медіапростору вкрай перенасичена фейковою та кітчевою інформацією, яка не розвиває суспільство в руслі високої інтелектуальності та елітності, а, навпаки, - обмежує розумовий потенціал людини в світі інформаційного глобального розвитку. Г. І. Приходько зазначає, що «оцінка завжди когнітивна за своєю природою, а отже логіко-предметна. Оцінна і гносеологічна функції мови тісно взаємопов'язані. І в той же час вони рівноправні, оскільки у процесі оцінювання перетворюється пізнання, а у процесі пізнання постійно присутня оцінка» [3, с. 13]. Цікавим є твердження

Н. Д. Арутюнової про те, що оцінка завжди відповідає природі людини, в якій присутні фізичні і духовні начала [3, с. 13].

Важливим завданням для медіазасобів є забезпечення правдивого, достовірного та когнітивного інформаційного простору в мовній інтенції збагачення «сили слова», оскільки, слово й мова - це основа журналістської інтенції повідомлення на споживача.

У когнітивному значенні оцінки інформації розуміється поняття «мораль», «гуманізм», «культура мови», в основі яких лежать регулюючі, виховні, світоглядні, методологічні, наукові та пізнавальні функції. У чому суть когнітивності? Насамперед, це пізнання духовності через світ медіаінформації до життя суспільства. Тому, зміст діяльності медійних засобів полягає в тому, щоб: керуватися в інформаційному просторі моральними принципами і правилами, використовуючи при цьому правові норми етики [1]; не допускати у масовій пропаганді конфліктних «жовтих» матеріалів; спонукати соціум до роздумів та аналізу інформаційних матеріалів; сприяти формуванню та вихованню свідомої розумової ланки культурної еліти.

За твердженням О. Д. Кузнецової, «журналісти України словом розчищають дорогу для нового громадянського суспільства... . Проте свобода засобів масової інформації не означає вседозволеності, безвідповідальності редакцій, журналістів за порушення етичних вимог» [2, с. 35]. Науковець зауважує, що журналіст у своїй діяльності часто механічно біжить за «дешевою популярністю», подаючи тільки «смажені факти», і, таким чином заробляє собі на життя, забуваючи про етичні норми, правдивість і достовірність інформації тощо. Відповідно, значна частина некомпетентної, недостовірної та неаргументованої інформації викликає недовіру суспільства до мас-медійного простору.

Куди поділася демократична журналістика? Де ж шукати правдиву журналістику? На жаль, дешева інформація спотворює свідомість населення у негативному напрямі саме за допомогою мовної інтенції не зважаючи на правові норми етики журналіста.

Культура сучасних медіа насичена масовою негативною інформацією, в якій присутні «патогенність впливу» [4], що деформує свідомість та мислення соціуму. Патогенний текст породжує біль, страждання, аморальність, насильство, антикультуру, бездуховність, психічну дратівливість, а відповідно - не забезпечує когнітивне пізнання моральних та культурних цінностей.

Мовна інтенція [5] інформації в царині журналістської правової етики, на жаль, не дотримуються тих норм і правил Кодексу етики журналіста. Що є вкрай важливим для медіапрацівників у розвитку науково-методологічного прогресу інформаційного простору в глобальному вимірі. Виключно культура мови розвиває дух і мораль суспільства в цілому, в жодному разі - нецензурна й жаргонна лексика.

Вагомим правилом у журналістиці є дотримання демократичності, моральності й гуманізму, принципу етики, сприяння інтенції контролю інформації у потоці інформаційної негативності чи патогенності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванов В. Ф. Журналістська етика : [Підручник] / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк. - К. : Вища школа, 2006. - 231 с.
2. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналістів : посібник : 2-е вид., перероб. і допов. / О. Д. Кузнецова. - Львів : ПАІС, 2007. - 246 с.
3. Оцінка і комунікація : посібник для студентів та аспірантів / Укладач Г. І. Приходько. - Вінниця : Нова Книга, 2013. - 168 с.
4. Потятиник Б. Патогенний текст / Б. Потятиник, М. Лозинський. -Л., 1996. - 296 с.
5. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навчальний посібник для самостійної роботи студента / О. В. Яшенкова. - К. : ВЦ «Академія», 2011. - 304 с.